

Zakaj se kmetov in kmetskih rokodelcev ne oprostijo? Mnoge kmetije so popolnoma zapuščene, propadajo, ker je gospodar v vojni službi, doma pa so sami mladoletni otroci. Poznam ta-le slučaj: Črnovojuku Fr. V. je umrla žena. Na 50 oralov velikem posestvu ima samo staro mater in 7 otrok, najstarejši šteje se le 12 let. Sam je delal prošnjo za oprostitev in dopust. Isto je storila zanj občina, a moža že 13 mesecev ni domov... Ne dovolijo mu niti dopusta. Izvedel sem, da je v Mariboru n. pr. pri nemškem »teatru« oprostilih cela vrsta čvrstih mladih mladih, a ti so bolj »neobhodno potrebni« kot kmeti... V neki mariborski odvetniški pisarni so oprostili kar trije moški; kmet pa mora prelivati kri na fronti...

Mnogo, mnogo bi se dalo pisati, a se jaz z urednikom vred bojim modrega svinčnika g. državnega pravdnika.

Naše žrtve za domovino.

Dne 21. avgusta 1917 je dal svoje življenje za domovino na južnem bojišču Janez Brdnik iz Pivole pri Hočah. Bil je zelo priljubljen radi svojega mirnega, lepega in pobožnega življenja. Imel je zlato srce, vneto za vse dobro. Zapuščal tri male nedoraste otroke. Njegovi žalujoči družini najsrčnejše sožalje!

Sabati Anton, korporal v 47. pešpolku, rojen pri Sv. Juriju ob Pesnici leta 1889, je bil od prvega začetka vojske od sedaj vedno tam, kjer se je njegov polk najbolj odlikoval. Bil je ranjen najprej na ruskem bojišču, drugič na Južno-Tirolskem. Ozdravljen se je obekrat po kratkem dopustu vrnil na fronto. Zdaj pri ednajsti ofenzivi ob Soči je bil do 22. avgusta po najhujšem, 4 dni in 4 noči trajajočem topovskem ognju dvakrat ranjen, pa ni šel v bolnišnico, je pri fronti ostal, z veseljem pričakuje dopusta po končani ofenzivi. Dne 4. septembra pa je padel vzhodno od Tržiča in počiva pokopan dne 9. septembra na vojaškem pokopališču v Nabrežini pod grobno številko 2082. — Zdaj sta oba brata, Hanzel in Tone, sinova blagih, že rajnih staršev, bivša učena in ministranta v svečinskih tani, darovala svoje življenje za domovino. Bog jima plačaj; trpela sta veliko! V zadnji dopisnici dne 1. septembra je prošil svojega nekdanjega župnika rajni, ravno pred odhodom v boj, če pače, za blagi spomin.

Od Sv. Križa pri Ljutomeru se nam piše: Od zadnjega poročila v Vašem listu o vojskih žrtvah iz naše župnije je nemila smrt še bolj neusmiljeno in kruto kosila med našimi vojaki, možji in mladeniči. Padli so za domovino: Franc Črnjavič, priljubljen mladenič in čevljarji mojster v Vučjivsi, opora in veselje svojih staršev, ki pa je zdaj pokopan v mestu Zalesčiki v daljni Galiciji; Friderik Babič, kovaški pomočnik iz Iljaševce; Alojzij Korošak, želarski sin iz Iljaševce; Alojzij Kovačič, posestnik v Vučjivasi, počivajo na južni fronti. Franc Brunčič, posestnik v Zasadih in Stefan Kavaš, kovač v Kokoričih, sta zasuta v sneženem Tirolskem. Ravnotako sta dala svoje življenje za domovino Ant. Izek, mladenič iz Križevce, in Alojz Klemenčič, želar iz Zasadov. V letošnjem letu 1917 pa štejemo že sledeče žrtve: Anton Ploj je umrl v neki madžarski bolnišnici, brata Franc in Anton Vršič, mizarja iz Logarovec, sta padla na južni fronti, Martin Sušec, mladenič iz Borec, je ponesrečil pri eksploziji v Blumau, Franc Stajnik iz Logarovec je zaspal smrtno spanje v Gradcu in Jakob Majcen je utonil v domačem potoku. Zadnja laška ofenziva nam je do sedaj vzela tri upolne mladeniče: Franca Strah iz Logarovec, Franca Filipič iz Kokorič in Alojza Fifnja iz Iljaševce, večkrat odlikovanega narednika. Tudi nekateri izmed prejšnjih so bili odlikovani za svoje zasluge in junaštvo. Vsem tem naj dobri Bog pripne na onem boljšem svetu krono večnega življenja, slovenski domovini pa nakloni boljše čase, da ne bodo zastoj toliko krvaveli!

Zalostno novico je prejela občespoštovana družina Hojs v Oseku, župnija Sv. Trojica v Slov. gor., da je mlajši 22letni sin Andrej od domačega pešpolka daroval svoje mlado življenje za domovino pri Medeazzi na soški fronti. Se so zapeli svetotrojiški zvonovi, predno so se ločili od nas, njeemu zadnje žalostinko in sedaj bodo v podobi topov maščevali mlado življenje nad izdajalskim Lahom. Njegov prijatelj piše: Naznanjam vam žalostno vest, da je Vaš sin in moj prijatelj Andrej včeraj, dne 4. septembra, padel. Italijanska granata mu je pretrgala nit življenja. Ne žalujte preveč po njem, Bog ga je poklical k sebi, kjer bo užival večno plačilo! Rajni je bil odlikovan s Karlovim križcem. Bil je zaveden Slovenec.

Nepričakovano hud udarec je zadal ugledno in dobro obitelji Kranjčeve v Mali Misljini, župnija Sv. Ilj pod Turjakom. Dobili so mrtvaški list po svojem sinu, bratu Leopoldu. Dne 22. februarja 1915 je šel v gališko fronto, dne 25. marca 1915 je že prišel v rusko vjetništvo, dne 9. februarja 1916 pa ga je Gospod za ta svet odzvel ljubečim star-

sem, bratom in sestram tam v daljni Sibiriji. Dragi Poldi, sedaj počivaš daleč proč od pohorskih planin. Tu si bil neumorno delaven, da si skoraj nisi privoščil miru. Zelimo, da uživaš sedaj, daleč proč od vojne šuma, večni mir. Počivaj sladko v tuji zemlji, in čakaj vstajenja, ko nas kliče vse angelska trobenta!

Vsem padlim slovenskim žrtvam bodi večni spomin!

O miru.

V nemški državni zbornici se je nemški državni kancelar izjavil, da za sedaj ne mara natančneje označiti nemških vojnih ciljev; v isti seji se je pa tudi nemški državni tajnik izrekel, da Nemčija že v naprej ne mara izprazniti zasedenega ozemlja, torej tudi ne Belgije, marveč da hoče imeti v rokah v zasedenem ozemlju dragoceno postavilo za veliko dobo, ko se bo sklepal mir.

Nemški protestanti so se te dni izrekli zoper papeževo mirovno pismo in posredovanje, češ, papež ni in tudi ne more biti nepristranski, ker je italijanske narodnosti in dela za mir le iz sebičnih namenov.

Še bolj žaljiv je pa sklep nemških protestantskih pastorejv v pretekli ponedeljek v Turingiji na Nemškem. Sklep, ki pomeni vrhunec hujškanja proti miru, se glasi: »Od papeževega koraka za mirovno posredovanje, ker izhaja iz krivičnih in napačnih pridržkov in nagibov, ne moremo pričakovati, da bi nas privedel korak bliže do miru. Samo nemški meč nam more z božjo pomočjo priboriti mir, ki bi odgovarjal groznim žrtvam te vojske. Papež bi rad skoval mir, v katerem bi ne bilo nobenih zmagovalcev in nobenih premaganih. Mi pa hočemo imeti dober nemški mir od Boga, ne pa mednarodnega miru od papeža.«

Sedaj je tudi turški sultan odgovoril na papeževo mirovno pismo. Pismo je pisano v zelo spoštljivi obliki do sv. Očeta. Tudi Turčija si želi, da bi stopila na mesto sile orožja moč pravice, da se upostavi mednarodno razsodišče, da se prične splošno razoroževanje ter prostost morja. V bistvu je vsebina odgovora Turčije ista, kakor Avstrije, Nemčije in Bolgarije.

Bolgarski list »Utro« objavlja razgovor z bolgarskim vrhovnim poveljnikom Jekovom. Jekov je rekel o miru: »Nihče ne more prerokovati; toda to se lahko drzno reče, da bo mir prej prišel, kakor se misli. Bolgarija noče tujega ozemlja, ampak samo dežele, ki se od celega sveta priznavajo za bolgarske.«

Razne politične vesti.

Slovenska duhovščina tržaške škofije je na sestanku v Trstu dne 20. septembra sprejela soglasno sledečo izjavo: Slovenska duhovščina tržaško-koprške škofije, zbrana na sestanku v Trstu dne 20. septembra 1917 z navdušenjem pozdravlja državno-pravno izjavo »Jugoslovanskega kluba« na Dunaju z dne 30. maja t. l., katera čimprej izvedena naj prinese našemu narodu svobodno in samostojno jugoslovansko državo pod habsburškim žezlom, — ter izjavo, izdano dne 15. septembra 1917 v Ljubljani, podpisano od zastopnikov cerkve ter slovenskih političnih strank na Kranjskem, — ter mirovno noto sv. Očeta Benedikta XV. — ter se jim s celim srcem in v polnem obsegu pridružuje.

Jugoslovansko napredno učiteljestvo je poslalo Jugoslovanskemu klubu izjavo sledeče vsebine: Zahtevamo samostojno učiteljestvo in samostojno narodno šolstvo, npravnstveno in gnotno stojčč na trdnih temeljih samoodločevanja zedinjenega jugoslovanskega naroda, osvobojeno od vsakega tujega gospodstva. Danes se naša prva beseda ne more glasiti drugače, nego tako-le: V »Zavezi jugoslovanskega učiteljestva« združeno učiteljestvo se brezpogojno in navdušeno pridružuje državno-pravni izjavi Jugoslovanskega kluba, kakor jo je priobčil državnemu zboru dne 30. maja 1917.

Hrvatska duhovščina dekanije Požega v Slavoniji je soglasno sprejela izjavo Jugoslovanskega kluba, podano dne 30. maja t. l. za združenje vseh Jugoslovancev.

Hercegovinski frančiškani so v pismu na poslanca Biankinija izrazili željo

za udinjenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov pod žezlom Habsburžanov v smislu izjave Jugoslovanskega kluba dne 30. maja, za katero stojte hercegovinski frančiškani odločno in neomajno.

Hrvatska omladina za Jugoslavijo. V »Hrvatski Državi« pišejo: »Hrvatska omladina ne bode in ne sme stati gluha za bolni vzklik naših bratov Slovencev: Bratje Hrvatje! Oslobodite nas, ki ječimo sedaj pod težo germanskega robstva!« — vzklik, ki mora ganiti vsakega Hrvata in vsled katerega bi moral vsak Hrvat ponuditi Slovencu roko in biti solidaren z njim v delu za povzdigo narodnega ujedinjenja in narodne slobode. To je narodna svetinja, ki jo brani hrvatska omladina, za katero se bori, da jo ohrani v narodu, in se hoče boriti i nadalje. Te svetinje ne bodo mogli ne Nemci ne Madžari nikdaj trgati iz prsi hrvatskih mladenčev in hrvatskega naroda, niti s pomočjo vojske, niti »hrvatsko srbske koalicije«.

Državna zbornica je v torkovi seji nadaljevala posvetovanje o državnem proračunu. Izmed slovenskih poslancev je govoril tržaški poslanec dr. Rybar, ki je izvajal, da Jugoslovani ne gojimo nobenega sovraštva do Nemcev, pač pa gre sovraštvo Nemcev do Jugoslovancev tako daleč, da nas nočejo imenovati z našim imenom kot Slovence, ampak nam dajejo razna žaljiva imena. Slovenci bodo glasovali proti državnemu proračunu. Poslanec dr. Ravnihar je pa rekel, da so Slovenci nudili vladi še enkrat priliko, da odzdravi bolno telo naše države na ta način, da bi napravila vse njene narodnosti zadovoljne in enakopravne, kar pa vlada dosledno odklanja. — Predloge in interpelacije v torkovi seji so stavili poslanci dr. Benkovič za podporo občini Zabukovje v brežiškem okraju, ki je trpela vsle toče, poslanec dr. Verstovšek o draginskih razmerah na Slovenskem in dr. Korošec o izjavi justičnega ministra, ki jo je podal nekemu madžarskemu častnikarju. Pri seji načelnikov državnozbornih strank je predlagal dr. Korošec, da naj pride na dnevni red državne zbornice 1. poročilo o poslanski imuniteti poslanca Grafenauerja, 2. poročilo, kako postopati s politično nezanesljivimi in 3. poročilo o odškodnini osebam, ki so bile zaprte ali pa obdržane v kakem določenem kraju.

Načrt za bodočo novo Avstrijo objavlja dr. Fr. Vahal v čeških listih. Nova zvezna Avstrija naj obstoji iz sledečih držav: 1. Geška (Česka, Moravska, Šlezija), 2. notranje avstrijska (Gornja, Dolenja Avstrija, Solno-graško, Tirolsko, nemški del Štajerske in Koroške); 3. ilirska (Kranjsko, Goriško, Istra, Dalmacija, slovenski del Koroške in Štajerske); 4. malopoljska (avstrijske poljske pokrajine); 5. rusinska (vzhodna Galicija, Bukovina); 6. svobodno državno mesto Dunaj; 7. svobodna luka Trst. Skupni činitelji so: cesar, avstrijska vlada, državni kontrolor, senat, državno sodišče. Na čelu posamezne države stoji predsednik kot zastopnik cesarja. Avstrijska vlada sestoji iz zastopnikov posameznih držav, državni kancelar, ministri za deželno brambo, finance, trgovino in promet. Senat šteje 300 poslancev posameznih držav, ki imajo zopet svoje parlamente. Dualizem ostane. — Ta načrt je v nasprotju s češko in jugoslovansko deklaracijo. Češki listi pa vendar pozdravljajo ta načrt, ker daje povod za posvetovanje o tej važni zadevi.

O mandatu koroškega slovenskega poslanca Grafenauerja je v poslanski zbornici predloženo poročilo, naj se ga ne prizna za poslanca in mu zabrani vstop v zbornico. »Arbeiter Zeitung« smatra ta predlog za nepravilen ter pripominja: Grafenauer ni bil obsojen od domobranskega divizijskega sodišča, nego od vojnega sodišča. Pripravlja se pa zakon, da po vojnih sodiščih obsojene osebe lahko predlagajo razveljavljenje vojnosodne obsodbe in novo obravnavo pred civilnim sodiščem. Če bo ta zakon sprejet, doseže lahko Grafenauer razveljavljenje vojnosodne obsodbe in ohrani s tem svoj mandat.

Hrvatski sabor je zboroval od 25. do 29. septembra, torej samo pet dni. Saborska večina je izročila vladarju udanostno spomenico, o kateri so se pristasi manjšine izrekli, da ima samo namen, kako uničiti slogo med Hrvati, Slovenci in Srbi. V seji dne 27. septembra je pa bila rešena nova volilna preobnova za Hrvatsko. Dne 29. septembra je bil sabor odgoden na nedoločen čas.